

Archeo-rapport 312

De archeologische opgraving aan de Rechtestraat 7 te Dilsen-Stokkem

Vanessa Vander Ginst & Maarten Smeets

Kessel-Lo, 2015
Studiebureau Archeologie bvba

Archeo-rapport 312

De archeologische opgraving aan de Rechtestraat 7 te Dilsen-Stokkem

Vanessa Vander Ginst & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2015
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 312

De archeologische opgraving aan de Rechtestraat 7 te Dilsen-Stokkem

Opdrachtgever:	Vandekerkhof nv
Projectleiding:	Maarten Smeets
Leidinggevend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Vanessa Vander Ginst Maarten Smeets
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2015/12.825/55

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2015, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Site	Stokkem – Rechtestraat 7
Locatie	Provincie Limburg, Gemeente Dilsen-Stokkem
Lambert 72- coördinaten	Hoekpunt 1: X246597,41, Y19029,10 Hoekpunt 2: X246626,33, Y19023,03 Hoekpunt 3: X246596,22, Y19021,74 Hoekpunt 4: X246614,62, Y19031,10
Oppervlakte projectgebied	114,15 m ²
Kadastergegevens	Afdeling 4: Sectie B: perceelsnummer: 149a
Opdrachtgever	Vandekerkhof nv Goolderheideweg 25 3950 Bocholt
Vergunningsnummer	2015/206
Vergunningshouder	Vanessa Vander Ginst
Bijzondere voorwaarden	Bijzondere voorwaarden voor het uitvoeren van een archeologische opgraving in de gemeente Dilsen-Stokkem met adres Rechtestraat 7
Termijn veldwerk	8 t.e.m.15 juni 2015

Aard van de bedreiging	De bestaande vloeren worden uitgebroken tot - 30 cm (114,15 m ²).
Archeologische verwachting	Het huidige stadhuis dateert van 1840 maar kende verschillende voorgangers die door branden vernield werden (in 1605, 1792 en 1839). Bouwhistorisch onderzoek wees uit dat het gebouw mogelijk een oudere kern heeft
Wetenschappelijke begeleiding	Geen

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Inleiding	p. 3
1.1 Algemeen	p. 3
1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 3
1.3 Archeologische en historische voorkennis	p. 4
1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 8
Hoofdstuk 2 Werkmethode	p. 9
Hoofdstuk 3 Analyse	p. 11
Hoofdstuk 4 Synthese	p. 17
4.1 Interpretatie en datering	p. 17
4.2 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 18
Hoofdstuk 5 Besluit	p. 19
Bijlagen	p. 21
Bijlage 1: Sporeninventaris	p. 23
Bijlage 2: Vondsteninventaris	p. 25
Bijlage 3: Foto-inventaris	
Bijlage 4: Opgravingsplan (op CD-rom)	

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Algemeen

In het kader van restauratiewerken met vernieuwing van de vloer in het Oud Stadhuis in de Rechtestraat 7 te Stokkem (Dilsen-Stokkem) legde Onroerend Erfgoed een archeologische opgraving op (vergunningsnummer 2015/206). Het terreinwerk werd uitgevoerd van 8 t.e.m. 15 juni 2015.

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

Het terrein is gelegen in het centrum van Stokkem op ca. 50 m ten oosten van de kerk (fig. 1.1) en is kadastraal gekend als Dilsen-Stokkem afdeling 4, sectie B, perceel 149a (fig. 1.2). Geo-archeologisch gezien is het projectgebied gesitueerd in de Maaskant (fig. 1.3).

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

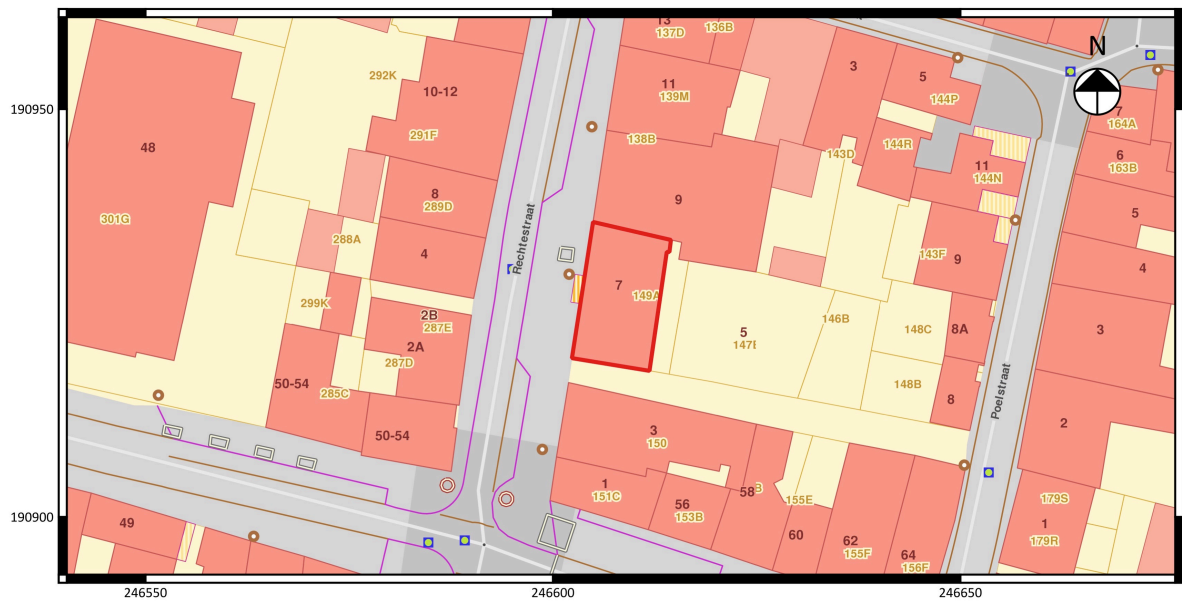

Fig. 1.2: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

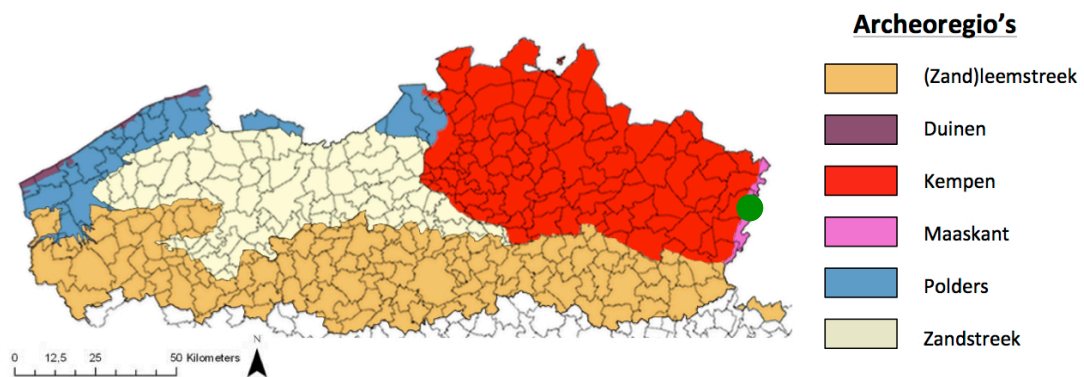

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

1.3 Archeologische en historische voorkennis

Het voormalige stadhuis aan de Rechtestraat 7 is beschermd als monument bij besluit van de Vlaamse Regering op 30 april 2004². Thans vervult het gebouw een andere functie.

Het eerste stadhuis op deze plaats brandde af in 1605³. Pas in 1659 werd het heropgebouwd. Dit tweede stadhuis, een vierkant gebouw, werd eveneens door een brand verwoest in 1792. Ook het derde gebouw ging in de vlammen op in 1839. Bij deze laatste brand werd eveneens een groot deel van de Rechtestraat verwoest.

¹ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

² <https://beschermingen.onroerendergoed.be/object/id/OL001858>

³ <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/relict/71594>

Het huidige stadhuis dateert van 1840⁴. Enkele aanpassingen werden doorgevoerd na WO II. Het huidige gebouw is een neoclassicistisch dubbelhuis van vijf travéeën en twee bouwlagen onder een schilddak in een gecementeerde baksteenbouw met schijnvoegen.

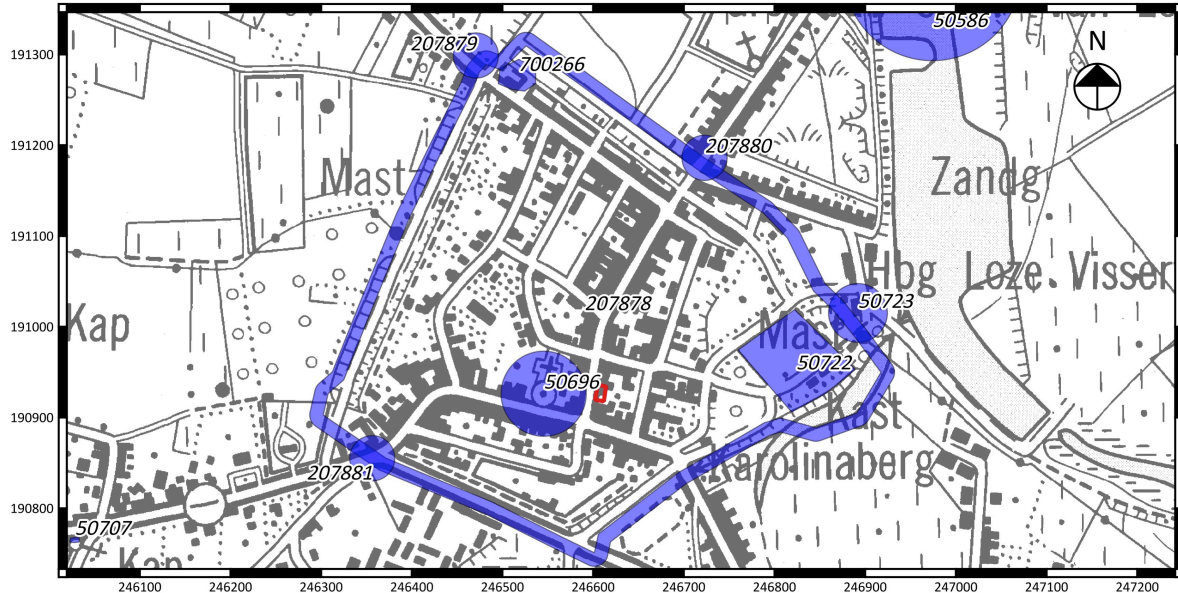

Fig. 1.4: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied⁵.

Het voormalige stadhuis bevindt zich vrij centraal binnen het omwalde stadscentrum van Stokkem. De Rechtestraat vormde één van de drie grote assen van de oude binnenstad⁶.

Op de centrale archeologische inventaris (CAI)⁷ is deze laatmiddeleeuwse omwalling geregistreerd als CAI 207878. Een deel van deze muur werd opgegraven en geregistreerd na een vondstmelding bij graafwerken (CAI 700266). De stadspoorten van deze omwalling zijn apart weergegeven, namelijk CAI 207881, CAI 207879 (de Dilserpoort) en CAI 207880 (de Maaspoort).

Net ten westen van het projectgebied ligt de St.-Elizabeth parochiekerk (CAI 50696). Het huidige neo-classicistische kerkgebouw (1846-1848) staat op de plaats van een 17de-eeuwse kerk⁸. Op dezelfde plaats zou in 1605 een nog oudere kerk verwoest zijn.

Ten noordoosten van het projectgebied en binnen de omwalde zone bevindt zich kasteel Karolinaberg (CAI 50722). Het huidige kasteel zou op de plaats staan van een gebouw uit 1036.

Net buiten het omwalde stadscentrum staat het 17de-eeuwse Penitentenklooster (CAI 50723).

Ten noordoosten van het omwalde stadscentrum, in de groeve Salex (CAI 50586), werd een toevalsvondst gedaan, mogelijk het metalen gereedschap van een vroegmiddeleeuwse timmerman.

Op de Ferrariskaart (1771-1778) lijkt op de plaats van het huidige gebouw een weg te lopen (fig. 1.5). Op de Atlas der Buurtwegen (1841) heeft het gebouw reeds zijn huidige vorm: een rechthoek met een aanbouw in het noordwesten (fig. 1.6). Ten oosten van deze aanbouw is een steegje weergegeven. Ten oosten van het gebouw zijn enkele gebouwen weergegeven.

⁴ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/71594>

⁵ www.agiv.be

⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/9323>

⁷ <https://cai.onroerenderfgoed.be>

⁸ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/50696>

Op de mutatieschetsen van 1890 is te zien dat het steegje achter het stadhuis geïncorporeerd wordt in de panden met perceelsnummers 141a, 142a en 145a (fig. 1.7 en fig. 1.8)⁹. Alle aanpalende erven werden daarbij uitgebreid. De gebouwen op de koer ten oosten van het stadhuis zijn gedeeltelijk verdwenen.

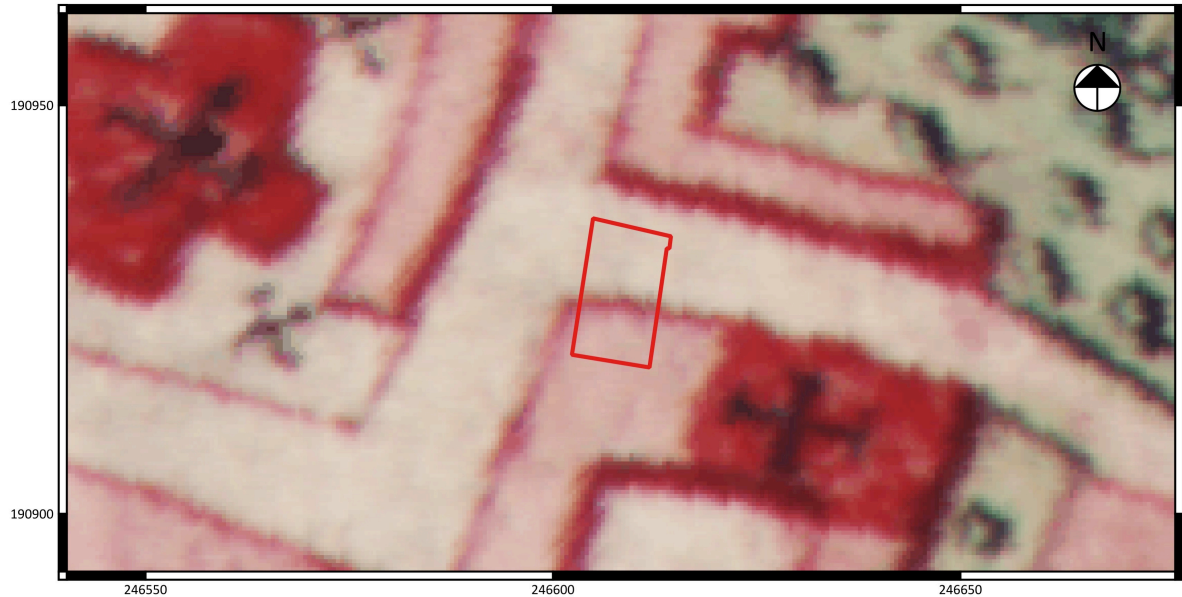

Fig. 1.5: Uitsnede uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied¹⁰.

Fig. 1.6: Uitsnede uit de Atlas der buurtwegen met aanduiding van het projectgebied.

⁹ Vandegehuchte C. 2009: Bouwhistorisch en materiaaltechnisch onderzoek van het oud stadhuis in Dilsen-Stokkem, Studiebureau Monumentenzorg, 4.

¹⁰ www.geopunt.be

Fig. 1.7: Mutatieschets 1, 1890: oude situatie¹¹.

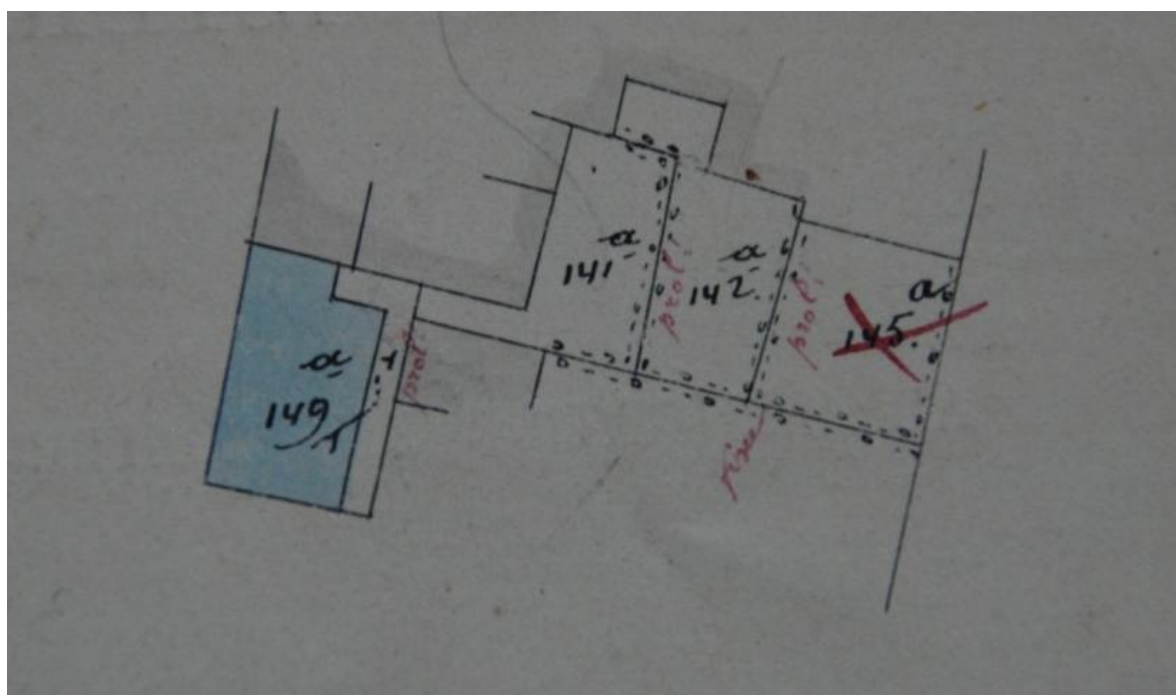

Fig. 1.8: Mutatieschets 1, 1890: nieuwe situatie¹².

¹¹ KAH, Mutatieschetsen, Dilsen-Stokkem, Afdeling 4, Sectie B, 1890, 149a. uit: Vandegheuchte 2009: 4.

¹² KAH, Mutatieschetsen, Dilsen-Stokkem, Afdeling 4, Sectie B, 1890, 149a. Uit: Vandegheuchte 2009: 4.

1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

De vraagstelling van het onderzoek is gericht op de bouwgeschiedenis van het stadhuis, eventuele brandlagen en mogelijk oudere bewoningssporen. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Wat is de aard, de verspreiding en de datering van de sporen?
- Op welke diepte bevinden de resten zich?
- Zijn er resten van oudere bouwfases aangetroffen? Uit welke periode dateren deze en kunnen ze gelinkt worden aan een oudere fase van het stadhuis? Bevestigen zij wat wij kennen uit de historische en iconografische bronnen? Zo neen, in elke mate wijken zij ervan af? Zo ja, zijn er elementen aanwezig die een aanvulling kunnen zijn op wat we kennen?
- Zijn er archeologische sporen aangetroffen ouder dan het stadhuis? Wat is hun datering en interpretatie? Is er een relatie met de latere administratieve site?
- Zijn er brandlagen aangetroffen? Wat is hun datering? Kunnen ze gelinkt worden aan historische (literaire, archivalische,...) bronnen?

Hoofdstuk 2 Werkmethode

In alle ruimtes van het gebouw (rood kader op fig. 2.1) diende manueel verdiept te worden tot op ca. 30 cm onder het niveau van de deuropel (37,46 m TAW). Behalve in de noordoostelijke ruimte werd overal één vlak aangelegd.

In de noordoostelijke ruimte (groen kader op fig. 2.1) werd op ca. 10 cm onder het huidige vloerniveau een oudere vloer (S 22) aangetroffen. Er werd bijgevolg een eerste vlak aangelegd om deze te registreren. Nadien werd de vloer verwijderd om de beoogde diepte te bereiken. Op het tweede aangelegde vlak werden enkele stratigrafisch oudere muurresten aangetroffen (S 15 en S 18). Tegen deze muurresten werden drie kleine sonderingsputjes gegraven om een mogelijk bewaard vloerniveau te zoeken. In deze putjes werd inderdaad telkens een bijhorende vloer aangetroffen. Na registratie werden deze putjes weer dichtgedaan.

Ook in de gang en in de zuidelijke ruimte onder de bakstenen vloer (S 10) werd een sonderingsputje gegraven. Hier werden geen oudere vloeren aangetroffen.

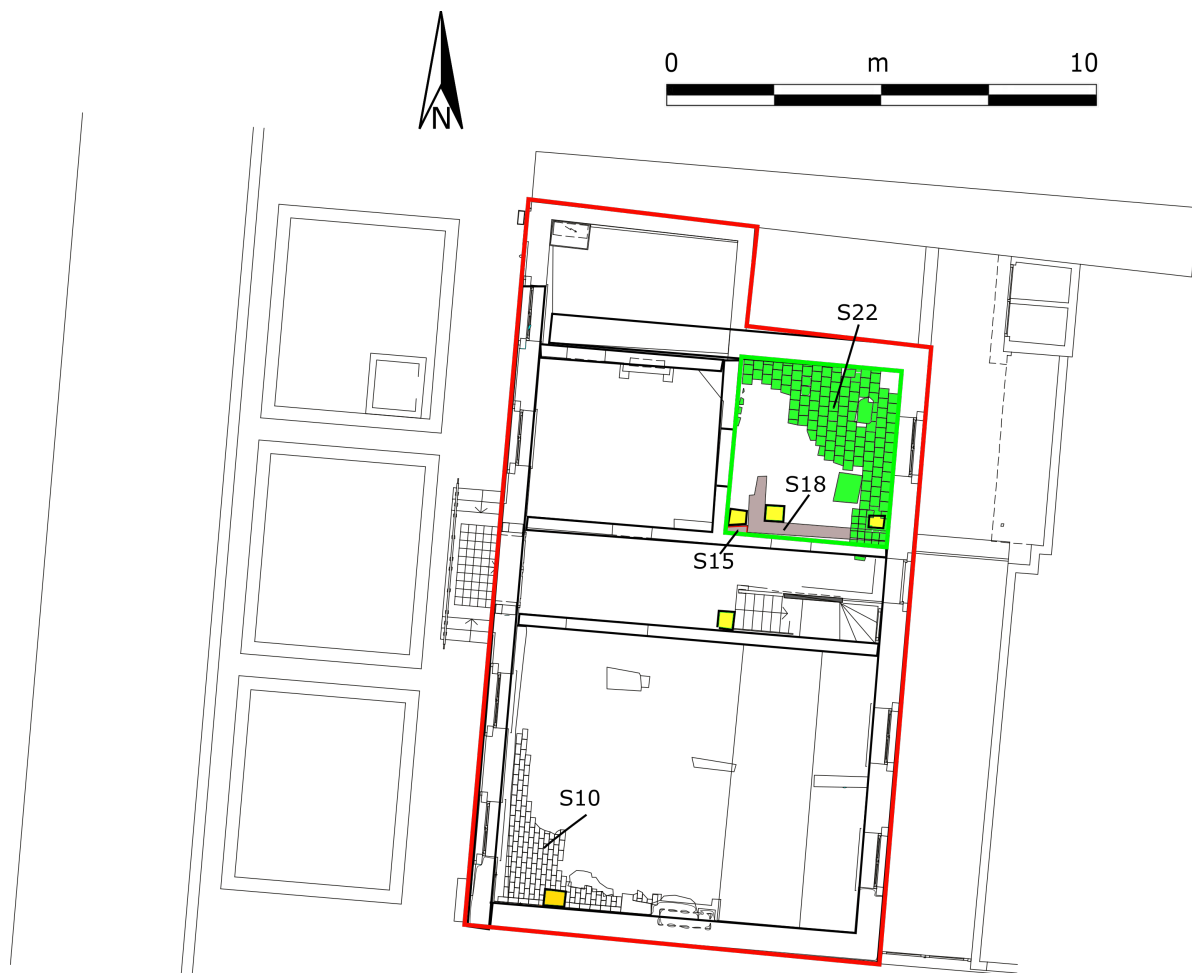

Fig. 2.1: Plan met de opgegraven zones (rood), de ruimte waarin 2 vlakken aangelegd werden (groen) en de locatie van de sonderingen (geel).

Alle aangetroffen muur- en vloerresten werden opgeschoond, gefotografeerd, beschreven en digitaal ingemeten.

In de verschillende ruimtes werd onder de ca. 10 tot 15 cm dikke zavel laag van de huidige vloeren telkens een puinlaag aangetroffen, zonder sporen. De vondsten in deze puinlagen werden per ruimte ingezameld.

Er werd een staal genomen van alle aangetroffen vloeren. De mortel van de stratigrafisch oudere muur- en vloerresten bevatte geen dateerbaar materiaal.

Na de uitgraving tot op 30 cm in alle ruimtes bevond enkel de fragmentarisch aangetroffen bakstenen vloer (S 10) in de zuidelijke ruimte zich nog deels in situ. Er wordt een folie in geotextiel overgelegd om contact met de verdere werken te vermijden.

Hoofdstuk 3 Analyse

In functie van de hernieuwing van de vloer werd in alle ruimtes van het oud stadhuis te Stokkem ca. 30 cm onder de deurdorpel (37,46 m TAW) afgegraven. Op basis van de informatie uit deze beperkte opgraving lijken er zich vijf bouwfases/aanpassingen te onderscheiden (fig. 3.1).

De stratigrafisch oudste muren lijken de noordelijke (S 16), oostelijke (S 1) en zuidelijke (S 2) buitenmuur van het huidige gebouw te zijn (rood op fig. 3.1). Deze muren staan met elkaar in verband en vormen een rechthoek van 13 bij 8,5 m. Ze zijn opgetrokken uit bakstenen (22,5 x 5,5 cm) gelegd in een harde grijze kalkmortel en zijn bepleisterd aan de binnenzijde. De huidige achterdeur is een later aangebrachte deuropening in muur S 1.

In de zuidelijke ruimte en tegen de zuidelijke buitenmuur aan gewerkt werden resten van een bijhorende, fragmentarisch bewaarde bakstenen vloer (37,10 m TAW) (S 10) en haard (S 8/ S 9) aangetroffen (fig. 3.2). De bakstenen (25 x 11 x 5,5 cm) vloer lag in halfsteens verband, was gefundeerd in kalkzandmortel en was tegen de haardmuur aangebouwd. Er bleef enkel een deel van de haardmuur (S 8) bewaard met een bijhorend verbrand vloerniveau (S 9) uit baksteenbrokken. De haard lijkt doorbroken te zijn door een recenter ingemetselde schouw (S 7) (fig. 3.3).

In de noordoostelijke ruimte van het gebouw en gedeeltelijk onder de huidige noordmuur (S 12) van de gang werden een muurfragment en een hoek van twee in verband staande muurfragmenten aangetroffen met bijhorende vloerniveaus. Beide vloerniveaus werden enkel in een kleine sondering aangetroffen (fig. 3.4 en fig. 2.1).

Het meest westelijke O-W-georiënteerde muurfragment (S 15) bevindt zich stratigrafisch onder de huidige noordmuur van de gang (S 12) en is aangebouwd tegen de hoek van de twee meest oostelijke muurfragmenten (S 18) (respectievelijk magenta en roze op fig. 3.1).

Het westelijke muurfragment (S 15) is gebouwd met baksteenbrokken gelegd in een harde lichtgrijze kalkmortel. De noordzijde van de muur is bepleisterd. Het bijhorende vloerniveau (36,85 m TAW) bestaat uit maaskeien (S 19).

De hoek van de twee meest oostelijke muren (S 18) bevindt zich net ten noorden van de huidige noordmuur (S 12) van de gang. De N-Z-georiënteerde muur is 37 cm breed en bleef over een lengte van 1,32 m bewaard. De 24 cm brede O-W-georiënteerde muur is tegen de huidige oostelijke buitenmuur (S 1) van het oud stadhuis aangebouwd en is bijgevolg stratigrafisch (iets) recenter. Beide muren (S 18) zijn bepleisterd. Het bijhorende vloerniveau bestond uit een mortelbed (36,97 m TAW) (S 20) waarin, afgaand op de indrukken in de mortel, vermoedelijk bakstenen gelegd waren. Het mortelbed is zowel tegen muur S 18 als tegen muur S 1 aangesmeerd.

Beide muurfragmenten (S 15 en S 18) worden zoals vermeld overbouwd door de huidige binnenmuren (S 12 en S 14) (groen op fig. 3.1) van het gebouw die eveneens tegen de oostelijke en de noordelijke buitenmuur van het gebouw zijn aangebouwd. De N-Z-georiënteerde binnenmuur (S 14) had een later dichtgemaakte, ca. 1,80 m brede deuropening. De noordelijke buitenmuur (S 16) in de noordoostelijke kamer vertoont een ca. 1,5 m brede bouwnaad over vrijwel de volledige hoogte van de kamer. De bouwnaad bevindt zich stratigrafisch boven de huidige vloer. Wellicht betreft het een later aangebrachte schouwopening.

De huidige deuropeningen in de noordmuur van de gang (S 12) lijken recent te zijn aangebracht (of verbreed). Ook de deuropening in de zuidmuur (S 3) vertoont een verbouwing (S 4).

In de noordoostelijke ruimte en tegen de N-Z-georiënteerde binnenmuur (S 14) aan gelegd, bevond zich voornamelijk in de noordoosthoek van de ruimte, een fragmentair bewaard vloerniveau (37,35

m TAW) uit ceramiektegels (17 x 17 cm en 22,5 x 22,5 cm) (S 22) (fig. 3.5) gelegd in kalkzandmortel. In deze vloer ingewerkt bevonden zich twee rechthoekige sokkeltjes, mogelijk funderingen.

Ook in de aanpalende gang werd een bijhorend vloerniveau (37.35 m TAW) gevonden. Het betreft twee tegels in natuursteen (17 x 17 cm) (S 21).

In een laatste bouwphase werd de voorgevel van het stadhuis volledig herbouwd en werd het gebouw naar het noorden toe uitgebreid. Het westelijk deel van de noordelijke buitenmuur (S 16) werd gesloopt tot net onder het huidige vloerniveau (37,39 m TAW) en er werd iets meer naar het zuiden een smallere muur (S 13) opgetrokken (blauw op fig. 3.1) (fig. 3.6). Tegen de gesloopte noordmuur aan werd een rechthoekige ruimte (2,7 x 4,4 m) bijgebouwd.

De fundering van de huidige voorgevel van het stadhuis is tegen de binnenmuur S 12 aan gebouwd en bevindt zich op het bakstenen vloerniveau (S 10) in de zuidelijke ruimte (fig. 3.7).

Eveneens boven het niveau van deze bakstenen vloer uitstekend en stratigrafisch recenter dan de zuidelijke buitenmuur S 2, werden het bakstenen gewelf (S 5) van de aanwezige kelder en twee bijhorende muurtjes (S 6) uit grof gekapte mergelblokken aangesneden.

Het aangetroffen vondstmateriaal komt telkens uit de puinlagen onder de ca. 10 tot 15 cm dikke zavel laag van de huidige vloer. Het betreft vrijwel uitsluitend scherven van kommen en borden in oxiderend gebakken en geglazuurd aardewerk en enkele scherven in steengoed (onder andere een bodemfragment van een kan uit Westerwaldaardewerk) (fig. 3.8). Tevens werden twee fragmenten van kleipijpen gevonden (fig. 3.9). Het lijkt te gaan om twee onversierde ovoïde koppen van type 3, met respectievelijk een hielmerk 46 gekroond en 96 gekroond. De bloeitijd van het ovoïde type loopt van 1740 tot 1840¹³.

Het vondstmateriaal heeft een datering in de postmiddeleeuwse periode tot nieuwe tijd (17de-19de eeuw).

¹³ Duco D.H.1987: De Nederlandse kleipijp. Handboek voor dateren en determineren, Leiden, 27.

Fig. 3.1: Allesporenplan met weergave van de vijf aangetroffen bouwfases/aanpassingen. In chronologisch opklimmende volgorde: rood-roze-magenta-groen en blauw.

Fig. 3.2: De haard (S 9) en het bakstenen vloerniveau (S 10) in de zuidelijke ruimte.

Fig. 3.3: De recenter ingemetselde schouw in de zuidelijke ruimte.

Fig. 3.4: Vloer S 20 en S 19 in de sonderingen.

Fig. 3.5: De vloer (S 22) in ceramiektegels in de noordoostelijke ruimte.

Fig. 3.6: De deels gesloopte noordelijke buitenmuur (S 16).

Fig. 3.7: De fundering van de voorgevel staat op de bakstenen vloer S 10.

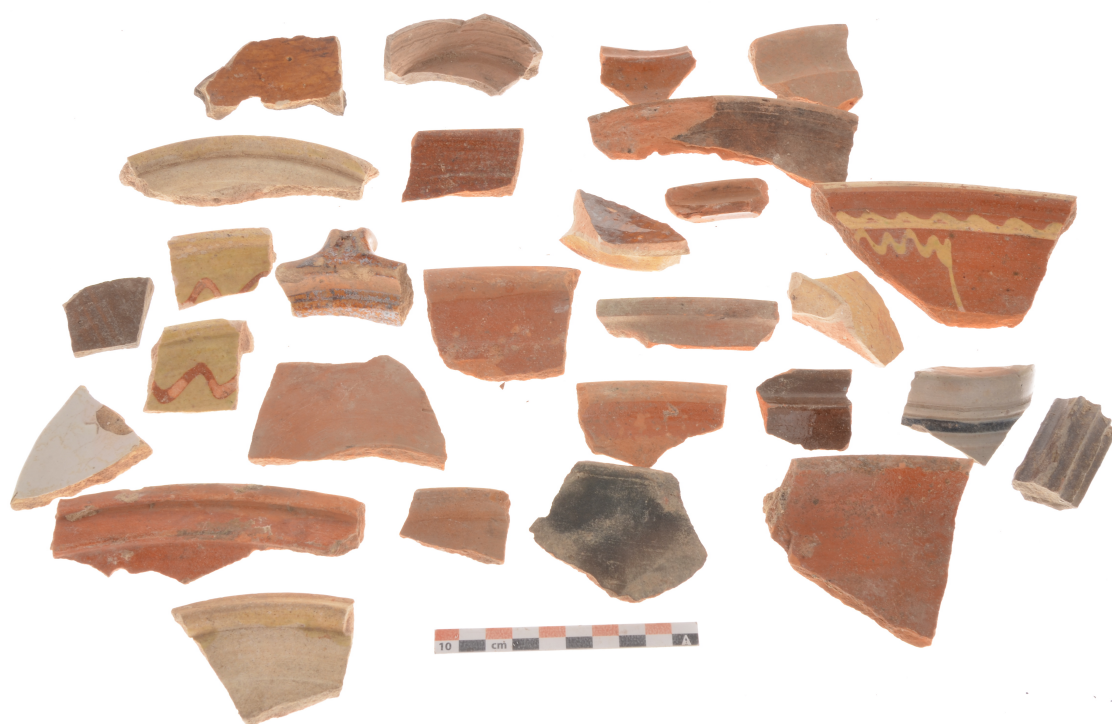

Fig. 3.8: De scherven uit laag S 24.

Fig. 3.9: De kleipijpen uit laag S 24.

Hoofdstuk 4 Synthese

4.1 Interpretatie en datering

In alle ruimtes van het oud stadhuis te Stokkem werd 30 cm onder de deurdorpel (37,46 m TAW) afgegraven in functie van de vloervernieuwing. Op basis van de aangetroffen vloer- en muurresten in de weliswaar beperkte uitgraving in combinatie met het opgaand muurwerk lijken er zich 5 bouwfases/aanpassingen te onderscheiden.

Aanvankelijk lijkt het gebouw één grote (13 x 8,5 m) rechthoekige ruimte geweest te zijn: de stratigrafisch oudste muren lijken de huidige in verband staande noordelijke, oostelijke en zuidelijke buitenmuur te zijn (rood op fig. 3.1). Het is niet duidelijk of het gebouw effectief één grote ruimte was of dat er mogelijk verdwenen binnenmuren gestaan hebben.

In de grote zuidelijke ruimte en tegen de zuidelijke buitenmuur aan gewerkt werden resten van een bijhorende, fragmentarisch bewaarde bakstenen vloer (S 10) en een haard aangetroffen. In een sondering van ca. 40 cm onder deze vloer werd geen oudere vloer aangetroffen.

In de noordoostelijke ruimte en gedeeltelijk onder de huidige noordmuur van de gang lijkt een restant van een oudere binnenmuur (S 18) te zijn aangetroffen. Het betreft twee muren (S 18) die een hoek vormen en waarvan de O-W-georiënteerde muur tegen de huidige oostelijke buitenmuur (S 1) aangebouwd is en een meer westelijk gelegen O-W-georiënteerd muurfragment (S 15) dat tegen deze hoek aangebouwd is (roze en magenta op fig. 3.1). In sonderingsputjes werd een respectievelijk bijhorend vloerniveau aangetroffen, bestaande uit een mortelbed (S 20) waarin vermoedelijk bakstenen gelegd waren enerzijds en één in maaskeien anderzijds (S 19).

Deze binnenindeling werd vervangen door de huidige. Beide muurresten (S 15 en S 18) worden namelijk overbouwd door de huidige binnenmuren (S 12 en S 14) die eveneens tegen de oostelijke en de noordelijke buitenmuur van het gebouw zijn aangebouwd (groen op fig. 3.1). De N-Z-georiënteerde binnenmuur (S 14) had een later dichtgemaakte, ca. 1,80 m brede deuropening. Tegen deze binnenmuur aan bevond zich in de noordoostelijke ruimte een vloerniveau uit ceramiektegels (S 22). Ook in de gang werd een bijhorende natuurstenen tegelvloer gevonden (S 21).

In een laatste bouwfase werd de voorgevel van het stadhuis herbouwd en werd het gebouw naar het noorden toe uitgebreid (blauw op fig. 3.1). De fundering van de huidige voorgevel van het stadhuis is stratigrafisch recenter dan de huidige binnenmuren van de gang en het bakstenen vloerniveau (S 10) in de zuidelijke ruimte.

Het westelijk deel van de noordelijke buitenmuur (S 16) werd gedeeltelijk gesloopt. Tegen deze gesloopte noordmuur aan werd een rechthoekige ruimte (2,7 x 4,4 m) bijgebouwd.

Het gewelf van de aanwezige kelder dat net onder de huidige vloer aangetroffen werd, dateert allicht ook uit deze bouwfase.

Aangezien de vloer uit ceramiektegels (S 22) enkel in de noordoosthoek bewaard bleef, kan worden afgeleid dat wellicht ook in deze fase de deuropening in muur S 14 dichtgemaakt werd en de deuropeningen in de noordmuur van de gang (S 12) aangebracht of verbreed werden. Ook de deuropening naar de zuidelijke ruimte toe werd aangepast.

De beperkte afgraving en het feit dat de meeste muren bepleisterd zijn, bemoeilijkt zowel de interpretatie als de datering van de aangetroffen resten. De recentste archeologisch vastgestelde

bouwfase (blauw op fig. 3.1) is wellicht te situeren in 1840, volgens de literatuur de bouwdatum van het huidige stadhuis. De toestand met de uitsprong in het noorden is reeds zichtbaar op de Atlas der Buurtwegen (1841).

In 1840 lijkt men dus een bestaand gebouw (rood op fig. 3.1) aangepast en vergroot te hebben. Het is moeilijk om te achterhalen of en zo ja, met welk van de drie historisch gekende oudere gebouwen dit overeenstemt.

Er werden namelijk geen brandlagen aangetroffen in de afgegraven 30 cm en het aangetroffen vondstmateriaal, met een datering in de periode 17de-19de eeuw, komt uit de puinlagen net onder het zavelbed van de huidige vloer. Onder de verwijderde vloer S 22 werd geen vondstmateriaal aangetroffen.

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Wat is de aard, de verspreiding en de datering van de sporen?

In de afgegraven 30 cm werden in alle ruimtes van het gebouw vloer- en muurresten aangetroffen die stratigrafisch ouder zijn dan het huidige gebouw. Er werden wellicht vijf bouwfases/aanpassingen gevonden. De recentste bouwfase komt allicht overeen met het gebouw dat in 1840 opgetrokken werd en dat een aanpassing en vergroting lijkt te zijn van een bestaand gebouw (rood op fig. 3.1). Dit gebouw was mogelijk aanvankelijk één ruimte, met een achteraf opgetrokken binnenindeling, die later opnieuw vervangen werd.

Op welke diepte bevinden de resten zich?

De resten bevinden zich in de verdiepte 30 cm onder de deurdorpel (37,46 m TAW). Er werden tevens twee vloeren (36,85 m TAW en 36,97 m TAW) aangetroffen in de sondering in de noordoostelijke ruimte.

Zijn er archeologische sporen aangetroffen ouder dan het stadhuis? Wat is hun datering en interpretatie? Is er een relatie met de latere administratieve site?

Er werden in alle ruimtes van het gebouw stratigrafisch oudere vloer- en muurresten aangetroffen. In 1840, de oprichtingsdatum van het huidige stadhuis, lijkt men een bestaand gebouw aangepast en vergroot te hebben. Er werden resten aangetroffen van de voormalige binnenindeling van dit bestaand gebouw en van oudere vloeren.

Zijn er brandlagen aangetroffen? Wat is hun datering? Kunnen ze gelinkt worden aan historische (literaire, archivalische,...) bronnen?

Er werden geen brandlagen aangetroffen.

Bijlagen

Bijlage 1 Sporeninventaris

Spoor	Vlak	Aard	Vorm	Kleur	Textuur	Bijmenging	Vondsten	Afmetingen LxBxD (cm)
1	1	Muur			BK met Ha Gr KM			22,5x5,5
2	1	Muur			BK met Ha Gr KM			22,5x5,5
3	1	Muur			BK met LGr KM			
4	1	Muur			BK met Ha LGr KZM			
5	1	Dakgewelf			BK			
6	1	Muur			Mergel, Gr KM			
7	1	Structuur						
8	1	Muur						
9	1	Vloer						
10	1	Vloer			BK			25x11x5,537
11	1	Muur			BK			
12	1	Muur			BK met Ha LGr KM			25x5; 21,5x5
13	1	Muur						23 breed
14	1	Muur						
15	2	Muur			BK met Ha LGr KM			
16	1	Muur						62 breed
17	1	Muur						
18	2	Muur						37 en 24

								breed
19	2	Vloer			Natuursteen			
20	2	Vloer						
21	1	Vloer						
22	1	Vloer						
23	1	Laag		LBr	ReZaZ	BC, KM, HK, NS		
24	1	Laag		LBr	ReZaZ	BC, KM, HK, NS	Ce, Pi	
25	1	Laag		LBr	ReZaZ	BC, KM, HK, NS	Ce	
26	1	Laag		LBr	ReZaZ	BC, KM, HK, NS	Ce	
27	1	Laag		LBr	ReZaZ	BC, KM, HK, NS	Ce	

Afkortingen:

Kleur:

 L- Licht
 Br Bruin

Textuur:

 Re Redelij
 Za Zacht
 Z Zand

Bijmenging:

 NS Natuursteen
 KM Kalkmortel
 BC Bouwceramiek
 HK Houtskool

Vondsten

 Ce Ceramiek
 Pi Pijpaarde

Bijlage 2 Vondsteninventaris

Inventarisnummer	Spoor	Vlak	Aard	Rand	Bodem	Wand	Oor	Aantal	Datering
2015-206-01	24	1	Ceramiek	16	5	2	1	24	17 ^{de} -18 ^{de} eeuw
2015-206-02	24	1	Pijpaarde					2	17 ^{de} -18 ^{de} eeuw
2015-206-03	27	1	Ceramiek	8	1	1		10	17 ^{de} -18 ^{de} eeuw
2015-206-04	25	1	Ceramiek	3				3	17 ^{de} -18 ^{de} eeuw
2015-206-05	26	1	Ceramiek	4		2		7	17 ^{de} -18 ^{de} eeuw
2015-206-06	27	1	Bouwceramiek					1	
2015-206-07	19		Staalname: steen						
2015-206-08	20		Staalname:baksteenfragment						
2015-206-09	22		Staalname:tegel						
2015-206-10	10		Staalname:baksteen						
2015-206-11	21		Staalname:tegel						

Bijlage 3 Fotoinventaris

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-001	22	1	Overzicht
2015-206-002	22	1	Detail
2015-206-003	16	1	Opstand
2015-206-004	16	1	Opstand
2015-206-005	16	1	Opstand
2015-206-006	16	1	Opstand
2015-206-007	22	1	Overzicht
2015-206-008	22	1	Overzicht
2015-206-009	22	1	Overzicht
2015-206-010	22	1	Overzicht
2015-206-011	22	1	Overzicht
2015-206-012	22	1	Overzicht
2015-206-013	22	1	Overzicht
2015-206-014	22	1	Overzicht
2015-206-015	22	1	Overzicht
2015-206-016	22	1	Overzicht
2015-206-017	22	1	Overzicht
2015-206-018	22	1	Overzicht
2015-206-019	22	1	Overzicht
2015-206-020	22	1	Overzicht
2015-206-021	22	1	Overzicht
2015-206-022	22	1	Overzicht
2015-206-023	22	1	Overzicht
2015-206-024	22	1	Overzicht
2015-206-025			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-026	25	2	Opstand
2015-206-027	25	2	Opstand
2015-206-028	16	1	Opstand
2015-206-029	16	1	Opstand
2015-206-030	16	1	Opstand
2015-206-031	14	1	Opstand
2015-206-032	14	1	Opstand

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-033	14	1	Opstand
2015-206-034	14	1	Opstand
2015-206-035	14	1	Opstand
2015-206-036	18 en 15	1	Vlak
2015-206-037	18 en 15	1	Vlak
2015-206-038	18 en 15	1	Vlak
2015-206-039	18 en 15	1	Vlak
2015-206-040	18 en 15	1	Vlak
2015-206-041	18 en 15	1	Vlak
2015-206-042	18 en 15	1	Vlak
2015-206-043	18 en 15	1	Vlak
2015-206-044	18 en 15	1	Vlak
2015-206-045	18 en 15	1	Vlak
2015-206-046	18 en 15	1	Vlak
2015-206-047	18 en 15	1	Vlak
2015-206-048	18 en 15	1	Vlak
2015-206-049	18 en 15	1	Vlak
2015-206-050	18 en 15	1	Vlak
2015-206-051	18 en 15	1	Vlak
2015-206-052	18 en 15	1	Vlak
2015-206-053	18 en 15	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-054	18 en 15	1	Vlak
2015-206-055	18 en 15	1	Vlak
2015-206-056	18 en 15	1	Vlak
2015-206-057	18 en 15	1	Vlak
2015-206-058	18 en 15	1	Vlak
2015-206-059	18	1	Vlak
2015-206-060	18	1	Vlak
2015-206-061	1	1	Vlak
2015-206-062	1	1	Vlak
2015-206-063	1	1	Vlak
2015-206-064	1	1	Vlak
2015-206-065		1	Vlak
2015-206-066	1 en 12	1	Vlak
2015-206-067	12	1	Vlak
2015-206-068	1 en 12	1	Vlak
2015-206-069	1 en 16	1	Vlak
2015-206-070	14	1	Vlak
2015-206-071	14	1	Vlak
2015-206-072	12 en 18	1	Vlak
2015-206-073	12 en 18	1	Vlak
2015-206-074	10	1	Vlak
2015-206-075	10	1	Vlak
2015-206-076	10	1	Vlak
2015-206-077	10	1	Vlak
2015-206-078	10	1	Vlak
2015-206-079	10	1	Vlak
2015-206-080	10	1	Vlak
2015-206-081	10	1	Vlak
2015-206-082	10	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-083	10	1	Vlak
2015-206-084	10	1	Vlak
2015-206-085	10	1	Vlak
2015-206-086	10	1	Vlak
2015-206-087	10	1	Vlak
2015-206-088	9 en 10	1	Vlak
2015-206-089	9 en 10	1	Vlak
2015-206-090	9 en 10	1	Vlak
2015-206-091	9 en 10	1	Vlak
2015-206-092	2	1	Opstand
2015-206-093	2	1	Opstand
2015-206-094	2	1	Opstand
2015-206-095	2	1	Opstand
2015-206-096	2	1	Opstand
2015-206-097	9 en 10	1	Vlak
2015-206-098	2	1	Opstand
2015-206-099	11	1	Opstand
2015-206-100	11	1	Opstand
2015-206-101	5	1	Vlak
2015-206-102	5	1	Vlak
2015-206-103	6	1	Vlak
2015-206-104	6	1	Vlak
2015-206-105	6	1	Vlak
2015-206-106	6	1	Vlak
2015-206-107	5	1	Vlak
2015-206-108	5	1	Vlak
2015-206-109	6	1	Vlak
2015-206-110	6	1	Vlak
2015-206-111	1 en 2	1	Opstand
2015-206-112	1 en 2	1	Opstand
2015-206-113	11	1	Opstand

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-114	11	1	Opstand
2015-206-115	3	1	Opstand
2015-206-116	3	1	Opstand
2015-206-117	3	1	Opstand
2015-206-118	3	1	Opstand
2015-206-119	3 en 1	1	Vlak
2015-206-120	3 en 1	1	Vlak
2015-206-121	3 en 1	1	Vlak
2015-206-122	3 en 1	1	Vlak
2015-206-123	11 en 3	1	Vlak
2015-206-124	11 en 3	1	Vlak
2015-206-125	11 en 3	1	Vlak
2015-206-126	11 en 3	1	Vlak
2015-206-127	11 en 3	1	Vlak
2015-206-128	11 en 3	1	Vlak
2015-206-129	11 en 3	1	Vlak
2015-206-130	15	1	Vlak
2015-206-131	15	1	Vlak
2015-206-132	15	1	Vlak
2015-206-133	15	1	Vlak
2015-206-134	15	1	Vlak
2015-206-135	15	1	Vlak
2015-206-136	14	1	Vlak
2015-206-137	14	1	Vlak
2015-206-138	14	1	Vlak
2015-206-139	14	1	Vlak
2015-206-140	14	1	Vlak
2015-206-141	14 en	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
	15		
2015-206-142	14 en 15	1	Vlak
2015-206-143	14 en 15	1	Vlak
2015-206-144	14 en 15	1	Vlak
2015-206-145	14 en 15	1	Vlak
2015-206-146	14 en 15	1	Vlak
2015-206-147	14 en 15	1	Vlak
2015-206-148	14 en 15	1	Vlak
2015-206-149	14 en 15	1	Vlak
2015-206-150	14 en 15	1	Vlak
2015-206-151	15	1	Vlak
2015-206-152	15	1	Vlak
2015-206-153	15	1	Vlak
2015-206-154	12	1	Vlak
2015-206-155	12	1	Vlak
2015-206-156	12	1	Vlak
2015-206-157	12	1	Vlak
2015-206-158	12 en 11	1	Vlak
2015-206-159	12 en 11	1	Vlak
2015-206-160	12 en 11	1	Vlak
2015-206-161	11	1	Vlak
2015-206-162	11	1	Vlak
2015-206-163	11	1	Vlak
2015-206-164	12	1	Vlak
2015-206-165	12	1	Vlak
2015-206-166	13 en 14	1	Opstand
2015-206-167	13 en	1	Opstand

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
	14		
2015-206-168	13 en 14	1	Opstand
2015-206-169	13 en 14	1	Opstand
2015-206-170	13 en 14	1	Opstand
2015-206-171	17	1	Opstand
2015-206-172	14 en 16	1	Opstand
2015-206-173	14 en 16	1	Opstand
2015-206-174	10	1	Opstand
2015-206-175			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-176	13 en 14	1	Opstand
2015-206-177	13 en 16	1	Opstand
2015-206-178	13 en 16	1	Opstand
2015-206-179	13 en 16	1	Opstand
2015-206-180	13 en 16	1	Opstand
2015-206-181	13 en 16	1	Opstand
2015-206-182	13 en 16	1	Opstand
2015-206-183	16	1	Vlak
2015-206-184	16	1	Vlak
2015-206-185	16	1	Vlak
2015-206-186	16	1	Vlak
2015-206-187	16	1	Vlak
2015-206-188	16	1	Vlak
2015-206-189	16	1	Vlak
2015-206-190	16	1	Vlak
2015-206-191	16	1	Vlak
2015-206-192	16	1	Vlak
2015-206-193	16	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-194	16	1	Vlak
2015-206-195	17 en 13	1	Opstand
2015-206-196	23	1	Vlak
2015-206-197	23	1	Vlak
2015-206-198	23	1	Vlak
2015-206-199	10	1	Vlak
2015-206-200	10	1	Vlak
2015-206-201	10	1	Vlak
2015-206-202	10	1	Vlak
2015-206-203	10	1	Vlak
2015-206-204	10	1	Vlak
2015-206-205	10	1	Vlak
2015-206-206	10	1	Vlak
2015-206-207	10	1	Vlak
2015-206-208	10	1	Vlak
2015-206-209	10	1	Vlak
2015-206-210	9 en 10	1	Vlak
2015-206-211	9 en 10	1	Vlak
2015-206-212	9 en 10	1	Vlak
2015-206-213	9 en 10	1	Vlak
2015-206-214	27	1	Vlak
2015-206-215	27	1	Vlak
2015-206-216	27	1	Vlak
2015-206-217	27	1	Vlak
2015-206-218	3 en 4	1	Opstand
2015-206-219	3 en 4	1	Opstand
2015-206-220	3 en 4	1	Opstand
2015-206-221	3 en 4	1	Opstand
2015-206-222	3 en 4	1	Opstand

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-223	3 en 4	1	Opstand
2015-206-224	3 en 4	1	Opstand
2015-206-225	3 en 4	1	Opstand
2015-206-226	3 en 4	1	Opstand
2015-206-227	3 en 4	1	Opstand
2015-206-228	3 en 4	1	Opstand
2015-206-229	3 en 4	1	Opstand
2015-206-230	3 en 4	1	Opstand
2015-206-231	12	1	Opstand
2015-206-232	12	1	Opstand
2015-206-233	12	1	Opstand
2015-206-234	12	1	Opstand
2015-206-235	12	1	Opstand
2015-206-236	12	1	Opstand
2015-206-237	12	1	Opstand
2015-206-238	12	1	Opstand
2015-206-239	12	1	Opstand
2015-206-240	12	1	Opstand
2015-206-241	12	1	Opstand
2015-206-242	12	1	Opstand
2015-206-243	12	1	Opstand
2015-206-244	12	1	Opstand
2015-206-245	12	1	Opstand
2015-206-246	12	1	Opstand
2015-206-247	12	1	Opstand
2015-206-248	12	1	Opstand
2015-206-249	12	1	Opstand
2015-206-250	12	1	Opstand
2015-206-251	12	1	Opstand
2015-206-252	12	1	Opstand

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-253	12 en 18	1	Vlak
2015-206-254	12 en 18	1	Vlak
2015-206-255	12 en 18	1	Vlak
2015-206-256	12 en 18	1	Vlak
2015-206-257	12 en 1	1	Opstand
2015-206-258	12 en 1	1	Opstand
2015-206-259	12 en 1	1	Opstand
2015-206-260	12 en 1	1	Opstand
2015-206-261	12 en 1	1	Opstand
2015-206-262	12 en 1	1	Opstand
2015-206-263	12 en 1	1	Opstand
2015-206-264	12 en 1	1	Opstand
2015-206-265	3 en 4	1	Opstand
2015-206-266	3 en 4	1	Opstand
2015-206-267	3 en 4	1	Opstand
2015-206-268	3 en 4	1	Opstand
2015-206-269	3 en 4	1	Opstand
2015-206-270	3 en 4	1	Opstand
2015-206-271	3 en 4	1	Opstand
2015-206-272	3 en 4	1	Opstand
2015-206-273	3 en 4	1	Opstand

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-274	3 en 4	1	Opstand
2015-206-275	3 en 4	1	Opstand
2015-206-276	3 en 4	1	Opstand
2015-206-277	3 en 4	1	Opstand
2015-206-278	12	1	Opstand
2015-206-279	12	1	Opstand
2015-206-280	12	1	Opstand
2015-206-281	3 en 4	1	Opstand
2015-206-282	3 en 4	1	Opstand
2015-206-283	3 en 4	1	Opstand
2015-206-284	3 en 4	1	Opstand
2015-206-285	3 en 4	1	Opstand
2015-206-286	3 en 4	1	Opstand
2015-206-287	12	1	Opstand
2015-206-288	12	1	Opstand
2015-206-289	21	1	Vlak
2015-206-290	21	1	Vlak
2015-206-291	21	1	Vlak
2015-206-292	21	1	Vlak
2015-206-293	11 en 3	1	Vlak
2015-206-294	11 en 3	1	Vlak
2015-206-295	11 en 3	1	Vlak
2015-206-296	11 en 3	1	Vlak
2015-206-297	11 en 3	1	Vlak
2015-206-298	11 en	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
	3		
2015-206-299	11 en 3	1	Vlak
2015-206-300	11 en 3	1	Vlak
2015-206-301	11 en 3	1	Vlak
2015-206-302	3 en 1	1	Vlak
2015-206-303	3 en 1	1	Vlak
2015-206-304	3 en 1	1	Vlak
2015-206-305	3 en 1	1	Vlak
2015-206-306	3 en 1	1	Vlak
2015-206-307	3 en 1	1	Vlak
2015-206-308	3 en 1	1	Vlak
2015-206-309	3 en 1	1	Vlak
2015-206-310	3 en 1	1	Vlak
2015-206-311	3 en 1	1	Vlak
2015-206-312	2	1	Vlak
2015-206-313	2	1	Vlak
2015-206-314	10	1	Vlak
2015-206-315	10	1	Vlak
2015-206-316	14 en 15	1	Vlak
2015-206-317	14 en 15	1	Vlak
2015-206-318	14 en 15	1	Vlak
2015-206-319	14 en 15	1	Vlak
2015-206-320	14 en 15	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-321	14 en 15	1	Vlak
2015-206-322	14 en 15	1	Vlak
2015-206-323	14 en 15	1	Vlak
2015-206-324	14 en 15	1	Vlak
2015-206-325	14 en 15	1	Vlak
2015-206-326	14 en 15	1	Vlak
2015-206-327	14 en 15	1	Vlak
2015-206-328	14 en 15	1	Vlak
2015-206-329	14 en 15	1	Vlak
2015-206-330	14 en 15	1	Vlak
2015-206-331	14 en 15	1	Vlak
2015-206-332	14 en 15	1	Vlak
2015-206-333	14 en 15	1	Vlak
2015-206-334	16	1	Vlak
2015-206-335	16	1	Vlak
2015-206-336	16	1	Vlak
2015-206-337	18 en 15	1	Vlak
2015-206-338	18 en 15	1	Vlak
2015-206-339	18 en 15	1	Vlak
2015-206-340	18 en 15	1	Vlak
2015-206-341	18 en 15	1	Vlak
2015-206-342	18 en 15	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-343	18 en 15	1	Vlak
2015-206-344	18 en 15	1	Vlak
2015-206-345	18 en 15	1	Vlak
2015-206-346	18 en 15	1	Vlak
2015-206-347	18 en 15	1	Vlak
2015-206-348	18 en 15	1	Vlak
2015-206-349	18 en 15	1	Vlak
2015-206-350	18 en 15	1	Vlak
2015-206-351	18 en 15	1	Vlak
2015-206-352	18 en 15	1	Vlak
2015-206-353	18 en 15	1	Vlak
2015-206-354	18 en 15	1	Vlak
2015-206-355	18 en 15	1	Vlak
2015-206-356	18 en 15	1	Vlak
2015-206-357	18 en 1	1	Vlak
2015-206-358	18 en 1	1	Vlak
2015-206-359	18 en 1	1	Vlak
2015-206-360	18 en 1	1	Vlak
2015-206-361	18 en 1	1	Vlak
2015-206-362	18 en 1	1	Vlak
2015-206-363	18 en 1	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
2015-206-364	18 en 1	1	Vlak
2015-206-365	18 en 1	1	Vlak
2015-206-366	18 en 1	1	Vlak
2015-206-367	18 en 1	1	Vlak
2015-206-368	18 en 1	1	Vlak
2015-206-369	18 en 1	1	Vlak
2015-206-370	18 en 1	1	Vlak
2015-206-371	18 en 1	1	Vlak
2015-206-372	18 en 1	1	Vlak
2015-206-373	18 en 1	1	Vlak
2015-206-374	18 en 1	1	Vlak
2015-206-375	18 en 1	1	Vlak
2015-206-376	18 en 1	1	Vlak
2015-206-377	18 en 1	1	Vlak
2015-206-378	18 en 1	1	Vlak
2015-206-379	18 en 1	1	Vlak
2015-206-380	16 en 1	1	Vlak
2015-206-381	16 en 1	1	Vlak
2015-206-382	14 en 16	1	Vlak
2015-206-383	14 en 16	1	Vlak
2015-206-384	14 en	1	Vlak

Fotonummer	Spoor	Vlak	Aard
	16		
2015-206-385	16	1	Opstand
2015-206-386	16	1	Opstand
2015-206-387	16	1	Opstand
2015-206-388	16	1	Opstand
2015-206-389	16	1	Opstand
2015-206-390	16	1	Opstand
2015-206-391			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-392			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-393			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-394			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-395			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-396			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-397			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-398			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-399			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-400			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-401			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-402			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-403			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-404			Buitenaanzicht gebouw
2015-206-405			Buitenaanzicht gebouw

